ÇELİK YAPI SEKTÖRÜ YENİ PAZAR ARAYIŞINA GİRDİ

İnşaat sektörünün önemli ölçüde daralması nedeniyle yapısal çelik sektörü zor dönemler geçiriyor. Önceden imzalanan sözleşmeler dışında iç piyasaya yönelik çelik yapı imalatı yaklaşık yarı yarıya azaldı. Çelik ile inşaatın ara kesiti olan çelik yapı sektörü bu daralmayı aşmak için yeni pazar arayışlarına girerek ihracatı artırmayı planlıyor.

2.5

MİLYON TON

Türkiye'de yapılarda kullanılan çelik miktarı

1.5

MİLYAR DOLAR

Çelik yapı malzemeleri İhracatı

Fotoğraflar: Dünya Gazetesi Fotoğraf Arşivi

Globalde artan korumacılık politikaları ve Türkiye'de son dönemde inşaatta yaşanan durgunluk, yapısal çelik sektöründe daralmaya neden oldu. 2018 yılında artan küresel çelik ticaretine rağmen, inşaat sektörünün önemli ölçüde daralmasıyla birlikte yapısal çelik sektörü olumsuz etkilendi. Bu küçülme sektörün yüzde 80'ini kapsıyor. Önceden imzalanan sözleşmeler dışında iç piyasaya yönelik çelik yapı imalatı da yaklaşık yarı yarıya azaldı. Buna karşılık mega projelerde ve yurt dışı projelerde yer alan çelik konstrüksiyon imalatçıları faaliyetlerini sürdürüyor. Çelik sektörü ile inşaat sektörünün ara kesiti olan çelik yapı sektörü, bu daralmayı aşmak için yeni pazar arayışlarına girerek ihracatı artırmayı planlıyor. Bunun yanında sektör temsilcileri, iç piyasada yaşanan talep sıkıntısının çözülmesi ve sektörün canlanması için inşaat sektörünün desteklenmesini talep ediyor.

ABD ile yaşanan vergi sorunu sonrasında, Türkiye çelik sektörü alternatif pazar arayışlarını yoğunlaştırdı ve Batı Afrika pazarına odaklandı. Sektör temsilcileri, her an karşılaşılabilecek korumacılık önlemlerinin ihracata yaşattığı büyük engellerin önüne geçebilmek için alternatif pazarlara yönelme ihtiyacı doğrultusunda Batı Afrika ve Güney Amerika pazarlarının sektör açısından önemli bir noktada bulunduğuna dikkat çekiyor. Bu kapsamda Batı Afrika ülkelerine 'Düzenli Gemi Hattı ve Dağıtım Merkezi Projesi' ile başta demir-çelik ürünleri olmak üzere Türkiye'nin ihracatını artırmayı hedefleyen sektör temsilcileri, ihracat yapan tüm sektörlere yardımcı olacak bir modelin devreye alınması görüşünde birleşiyor.

Bu model ile hedeflenen başlıca amaç, sektör ihracatında miktar ve meblağ bazında sürekliliği sağlamak.

Sektörün yeni hedefi
Doğu ve Güney Afrika

Pilot bölge olan Batı Afrika ülkelerinden sonra sektörün yeni hedefi Doğu ve Güney Afrika ile Tuna Boyu ülkeleri ve Karayipler. Sektör temsilcileri, Batı Afrika ve diğer bölge yatırımları ve ihracatında karşılaşılması muhtemel ticaretten doğan risklerin bertaraf edilmesi için sigortalama ve teminatlandırma çabası içinde. Bu zorlu sürecin atlatılması için çelik konstrüksiyon firmaları, ihracata daha fazla ağırlık

vermeye başladı. Sektörün ilgisini artırdığı Afrika pazarı dışında Kıta Avrupası, Güney Amerika, Hindistan ve Uzakdoğu pazarlarında da hareketliliğin başladığı görülüyor.

Türkiye'deki konut stokunun 20 milyon olduğu, yapılan konutların yüzde 1 ila 1.5'inin çelik bina olduğu kabul ediliyor. Türk Yapısal Çelik Derneği'nden alınan bilgilere göre iç pazarda konut için işlenecek çelik miktarı yaklaşık 1.9 milyon ton. Taşıyıcı sistem açısından endüstriyel yapıların yaklaşık yarısı ve ticari yapıların bir kısmını da hesaba katıldığında ve bunlara çatı ve cephede kullanılan çelik ilave edildiğinde, Türkiye'de yapılarda kullanılan çelik miktarı yaklaşık 2.5 milyon ton. Türkiye'nin çelik yapı malzemeleri ihracat rakamı yaklaşık 1.5 milyar dolar ve bu rakam 2018'de geriledi. Sektör bileşenlerinin toplam ciro büyüklüğü 20 milyar dolar. Sektörün yıllık üretim kapasitesine bakıldığında, çelik yapı sektörünün imalat kapasitesi reel olarak 4 milyon ton, hafif çelik yapı sektörünün ise yılda 3.5 milyon metrekare yapı olduğu öngörülüyor.

Fabrikaları destekleyen atölye sayısı 2 bin civarında

Çelik konstrüksiyon fabrikalarının sayısının yaklaşık 100, çeşitli alanlarda bu fabrikaları destekleyen atölyelerin sayısının 2 bin civarında olduğu tahmin ediliyor.

Uluslararası piyasalarda kalitesiyle öne çıkan çelik yapı sektörü, Batı kalitesinde, ancak Doğu'nun fiyatlarıyla iş yapmak zorunda kalıyor. Uluslararası piyasalarda rekabet yönünden, özellikle Afrika piyasasında sık sık Çin ile karşı karşıya geliniyor. Kalite yönünden daha iyi olmamıza rağmen, ucuz fiyat vermeleri ve daha da önemlisi o ülkeye kredi getirebiliyor olmaları nedeniyle Çin önemli bir rakip. Avrupa ülkelerinden, öncelikle Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere ve Portekiz firmaları ile karşı karşıya geliniyor. Sektörün rekabette öne çıkması için özellikle Ar-Ge yatırımlarına odaklanması ve Endüstri 4.0'la üretimi hızlandırması gerekiyor.

Batı Afrika limanlarına tarifeli gemi nakliyatı olmalı

Türkiye'de konutların yüzde 1 ila 1.5 kadarı, alt yapı ve endüstriyel yapılar dahil toplam yapıların ise yüzde 5-6'sı çelik taşıyıcı sistemli olarak inşa ediliyor. Bu rakamlar dünya ölçeğine göre çok düşük. Amerika ve İngiltere'de yapıların yaklaşık yüzde 50'si, Almanya ve Fransa'da yüzde 30'u, İran'da ise yüzde 50'sinden fazlası çelik taşıyıcı sistemle inşa ediliyor. Yapılarda kullanılan çeliğin yapı tiplerine göre dağılımı Türkiye'de yüzde 7.9 konut, yüzde 31.2 endüstriyel yapılar, yüzde 26.3 ticari yapılar yüzde 34.7 köprü ve benzeri altyapılarda kullanılıyor. Öte yandan ihracatın artırılması için hedef olarak değerlendirilen Orta Batı Afrika limanlarına tarifeli gemi nakliyatının bir an önce başlatılması gerektiğini söyleyen uzmanlar, ayrıca Eximbank kredilerinin daha geniş uygulamasının sağlanması gerektiğini vurguluyor.

Çelik yapılarla ilgili mevzuatın tamamlanması, mevcut mevzuatın gelişen standartlar paralelinde güncellenmesi veya yenilenmesi talep ediliyor. Denetim sisteminin de gerçekçi ve uygulanabilir olması isteniyor.

"SEKTÖR TEŞVİKLERLE DESTEKLENMELİ GALVANİZ KAPLAMA KULLANILMALI"

BURCU AKYÜZ AKMAN
Genel Galvanizciler Derneği
Genel Sekreteri

Galvaniz kaplama, uzun yıllar bakım ve onarım gerektirmeksizin görevini sürdürüyor. İlgili sektörlerin desteklenmesi ve galvaniz kaplama kullanmaya teşvik edilmesi Türkiye'nin yararına olacak.

Sıcak daldırma galvaniz, çeliği korozyona karşı koruyarak onun kullanım ömrünü uzatır. Öncelikle yapısal çelikler için sıcak daldırma galvaniz kaplama büyük önem taşıyor. İmalatı tamamlanmış çelik ürünlerin yüzey hazırlık aşamalarını takiben eriyik çinko banyosuna daldırılmasıyla yapılan bu özel kaplama, çelikle çinko arasında metalürjik bir bağ oluşturur. Bu şekilde çeliği korozyona karşı korur. Çelik yapıların ömrünü uzatır, bakım onarım maliyetlerini düşürür. Kullanıldığı yapının yıllarca güvenle hizmet vermesini sağlar. Türkiye'de yaklaşık 70 yıldır yapılan bir kaplama türüdür. Türkiye, sıcak daldırma galvaniz sektöründe halihazırda 48 firma, 60 tesisle faaliyet gösteriyor. Sektör yaklaşık 3 bin kişiyi istihdam ederken, 2018 yılında üretim değeri 2.2 milyar dolara ulaştı.

Sıcak daldırma galvaniz doğaya dost bir uygulama olarak ön plana çıkıyor. Kaplamada kullanılan çinko yüzde 100 geri dönüşümlü olup; kaplama, kullanım ömrü sonunda doğada kalıntı bırakmaz, tamamen yok olur. Ayrıca çeliği koruyarak yapıların ömrünü uzattığı için doğal kaynakların korunmasını da sağlar. Bu, aynı zamanda ülke ekonomisinin korunması için de önemli. 2014 yılında Türkiye'deki toplam korozyon kaybının maliyeti 49.6 milyar dolar. Doğru uygulamalar ve koruma yöntemleriyle bu kaybı ortalama yüzde 25 ila 30 oranlarında azaltmak mümkün. Bu nedenle galvaniz sadece çeliği ve onun kullanıldığı yapıları korumakla kalmaz, ülke ekonomisini de korozyon maliyetinin yükünden kurtarır.

"Galvaniz kaplama ek masraf oluşturmaz"

Galvaniz kaplama uzun yıllar bakım/onarım gerektirmeksizin görevini sürdürdüğü için ilk uygulama maliyetini korur. Alternatif yöntemlerin aksine ek masraf oluşturmaz. Çeşitli araştırma şirketleri ve üniversiteler tarafından yapılan çalışmalar da bunu açıkça ortaya koyuyor. Bütünsel kaplama özelliğiyle malzemenin tüm yüzeylerini kaplayarak koruma altına alır. Buna malzemenin iç yüzeyi dahildir. Kaplama ve kontrol işlemleri sonrasında malzemeler hemen kullanıma hazır olur.

Sıcak daldırma yöntemi ile galvaniz kaplama, çeliği üç ayrı şekilde korur. Öncelikle aşınma hızının yavaş olması kaplamaya uzun ve önceden tahmin edilebilir bir dayanım ömrü verir. İkincisi, malzeme hasara uğradığında yüzeyde oluşan çizikler çinko tarafından oluşturulan korozyon ürünleri tarafından kapatılarak, katodik yöntemle korunmuş olur. Üçüncüsü ise hasar gören bölge daha büyük olduğunda, katodik koruma korozyonun etrafa nüfuz etmesini engelleyerek görevini sürdürür.

2018 yılı birçok sektörde olduğu gibi sıcak daldırma galvaniz sektöründe de çok verimli geçen bir yıl olmadı. Özellikle 2017 ile kıyasladığımızda gerileme gözlemlendi, ancak bu çok da beklentilerimiz dışında gelişen bir durum değildi. Bunun birkaç nedeni var. Ekonomik durgunluğa bağlı olarak yeni projelerin gündeme gelmemesi sektöre olumsuz yansıdı. 2017 ve 2016'da Türkiye'de devreye alınan önemli ve büyük altyapı ve üstyapı projeleri vardı. İstanbul Havalimanı, Osmangazi Köprüsü, Yavuz Sultan Selim Köprüsü ve çeşitli ölçeklerde birçok proje 2018'den önce tamamlandı.

Özellikle gelişmiş ülkelerde galvaniz kaplama kullanmaya ilgi, Türkiye'ye kıyasla daha fazla. Örneğin Türkiye'de yapı sektörü sıcak daldırma galvaniz pazarının yüzde 18'ini oluştururken, Avrupa ülkelerinde yüzde 45'tir. Oysa yapının güvenliği özellikle bizim gibi deprem kuşağında yer alan ülkelerde daha da önemli.

"Konferans ve seminerler düzenliyor, eğitimler veriyoruz"

Yapı sektöründe galvaniz kaplamanın Avrupa'daki kadar ilgi görmemesinin temelinde sektörün bilinmemesi, korozyonla mücadele için önlem alınması bilincinin henüz oluşmaması yatıyor. Galvanizciler Derneği olarak bu konuya özellikle eğiliyoruz. Konferanslar, seminerler düzenliyor ve kurumlara özel eğitimler veriyoruz. Galvaniz kaplama kullanımını yaygınlaştırmak için dernek olarak yaptığımız çalışmaların yanı sıra kamu kurum ve kuruluşlarının da desteğinin olması gerekiyor. Özellikle yapı sektörünün korozyondan koruma yöntemlerinden yararlanmasında çeşitli teşvikler etkili olabilir. İlgili sektörlerin desteklenmesi ve galvaniz kaplama kullanmaya teşvik edilmesi Türkiye'nin yararına olacak.

"AFRİKA PİYASASINDA SIK SIK ÇİN İLE KARŞI KARŞIYA GELİNİYOR"

H. YENER GÜR'EŞ
Türk Yapısal Çelik Derneği
Yönetim Kurulu Başkanı

Kalite yönünden daha iyi olmamıza rağmen, ucuz fiyat vermeleri ve daha da önemlisi o ülkeye kredi getirebiliyor olmaları nedeniyle Çin önemli bir rakibimiz. Avrupa ülkelerinden Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere ve Portekiz ile karşı karşıyayız.

Çelik sektörü ile inşaat sektörünün ara kesiti olan çelik yapı sektörü, son dönemde inşaatta yaşanan durgunlukla daraldı. 2018 yılında çelik sektörü, artan küresel çelik ticareti paralelinde küçük de olsa büyümesini sürdürdü, ancak inşaat sektörünün önemli ölçüde daralması çelik yapıyı da olumsuz etkiledi. Bu küçülmenin, sektörün yüzde 80'ine ulaşması bekleniyor. Dolayısıyla önceden imzalanan sözleşmeler dışında iç piyasaya yönelik çelik yapı imalatı da yaklaşık yarı yarıya azaldı.

Çoğunlukla piyasadaki tahsilat sorunları yüzünden, çelik konstrüksiyon imalatı yapan üyelerimizin yaklaşık yüzde 30'u bu dönem içinde konkordato ilan etti. Bütün bu sıkıntılı sürece rağmen, önemli bir kısmı ihracata yönelik olmak üzere çelik yapılar alanında işlenen çelik miktarı toplam 2.5 milyon tona yaklaştı. Kapanan küçük çaplı fabrikalara ve işten çıkarmalara rağmen, kapasitenin önemli ölçüde azalmadığı veya ihtiyaç halinde çok kısa sürede tekrar eski değerlerine ulaşabileceği öngörülüyor. Bu zorlu sürecin atlatılması için çelik konstrüksiyon firmaları ihracata daha fazla ağırlık vermeye başlamış olup, bunun 2019 yılında da artması bekleniyor. Sektörün ilgisini artırdığı Afrika pazarı dışında Kıta Avrupası, Güney Amerika, Hindistan ve Uzakdoğu pazarlarına da yönelim çoğalıyor.

Türkiye'deki konut stokunun 20 milyon adet, yapılan konutların yüzde 1-1.5'inin de çelik bina olduğu kabul edildiği takdirde, iç pazarda konut için işlenecek çelik miktarı yaklaşık 1.9 milyon ton.

"Sektör bileşenlerinin toplam ciro büyüklüğü 20 milyar dolar"

Taşıyıcı sistem açısından endüstriyel yapıların yaklaşık yarısı ve ticari yapıların bir kısmını da hesaba kattığımız ve bunlara çatı ve cephede kullanılan çeliği ilave ettiğimiz takdirde, Türkiye'de yapılarda kullanılan (donatı çeliği hariç) çelik miktarı yaklaşık 2.5 milyon ton olarak hesaplanıyor. Türkiye'nin çelik yapı malzemeleri ihracat rakamları yaklaşık 1.5 milyar dolar ve bu rakam 2018'de geriledi.

Sektör bileşenlerinin toplam ciro büyüklüğü 20 milyar dolar. Çelik yapı sektörünün imalat kapasitesi reel olarak 4 milyon ton, hafif çelik yapı sektörünün ise yılda 3.5 milyon metrekare olarak öngörülüyor. Talep halinde bu kapasiteleri kısa sürede yüzde 25, dokuz ay içinde yüzde 50 artırmak mümkün. Kesin veri olmamakla birlikte, Türkiye'de yıllık kapasitesi 10 bin tonun üzerinde çelik konstrüksiyon fabrikalarının sayısının 100 civarında olduğu, çeşitli alanlarda bu fabrikaları destekleyen atölyelerin sayısının 2 bin civarında olduğu tahmin ediliyor.

Rusya, Orta Asya, Ortadoğu ve Afrika'nın yapısal çelik imalatçısı durumuna gelmiş olan Türkiye'deki imalat kalitesi ve yeterliliği bu konudaki ilerlemiş ülkeleri ile aynı seviyede. Teknoloji olarak yeterli olmamıza karşılık, özellikle iç piyasaya yönelik yaklaşımlarımızda önemli farklar görülüyor. Ar-Ge konusunda çelik üreticilerinin bir kısmı önemli yatırımlar yapıyor, ancak tasarım ve çelik konstrüksiyon imalat ve montajı konusunda yeterli Ar-Ge yatırımı ve çalışması yapılmıyor.

"Ülke açısından kazançlı olan taahhüt işleridir"

Dernek olarak bu konuda Sanayi 4.0 konseptinin gerekliliği olarak işbirliği güçbirliği (kooperasyon) yapılmasını önemli buluyoruz. Bu kapsamda çelik üreticilerinin; Avrupa'da olduğu gibi tasarımcılar, yükleniciler ve çelik konstrüksiyon üreticileriyle birlikte hareket etmesi gerekiyor.

Uluslararası piyasalarda kalitesiyle öne çıkan çelik yapı sektörü, Batı'nın kalitesinde ancak Doğu'nun fiyatlarıyla iş yapmak zorunda kalıyor. Buradaki önemli sorunlardan biri, çelik konstrüksiyon üreticilerinin yurt dışındaki uluslararası müteahhit firmalara taşeron olarak iş yapmalarından kaynaklanıyor. Ülke açısından kazançlı olan taahhüt işleridir. Bu nedenle, uluslararası çelik yapı müteahhitlerimizin ve müşavirlerimizin artırılması, teşvik edilmesi ve desteklenmesi gerekiyor. Uluslararası piyasalarda rekabet yönünden, özellikle Afrika piyasasında sık sık Çin ile karşı karşıya geliniyor. Kalite yönünden daha iyi olmamıza rağmen, ucuz fiyat vermeleri ve daha da önemlisi o ülkeye kredi getirebiliyor olmaları nedeniyle Çin önemli bir rakibimiz. Avrupa ülkelerinden öncelikle Almanya, Fransa, İtalya, İngiltere ve Portekiz firmaları ile karşı karşıyayız.